

tetów francuskich, lecz oparta na najnowszych metodach badań próba analizy roli i oblicza szkół wyższych w życiu kraju w poszczególnych epokach historycznych.

STANISŁAW SALMONOWICZ (Toruń)

Zur Geschichte des Familien-und Erbrechts. Politische Implikationen und Perspektiven, hrsg. von Heinz Mohnhaupt. „Ius Commune”, Sonderhefte, Frankfurt/Main 1987, ss. 311 (=Studien zur Europäischen Rechtsgeschichte, Bd. 32).

W serii Studien zur Europäischen Rechtsgeschichte, publikowanej w postaci zeszytów specjalnych do wydawanego przez frankfurcki Instytut Maxa Plancka „Ius Commune”, ukazał się pod redakcją wieloletniego współpracownika Instytutu, Heinza Mohnhaupta, tom 32, zawierający 12 rozpraw i szkiców zagadnień polityczno-prawnych, a także aspektów socjologicznych instytucji rodziny i spadkobrania w wymiarze historycznym.

Zbiór otwierają dwa studia z dziejów sukcesji tronu w Hiszpanii. Armin Wolf, znawca skomplikowanej problematyki dynastycznej średniowiecznej Europy, analizuje założenia następstwa tronu w czasach Alfonsa X Mądrego, który będąc dziedzicznym królem Kastylii został zarazem elekcyjnym władcą Rzeszy Niemieckiej. Z kolei Antonio Perez Martin omawia treść traktatu prawniczego Ariasa de Balboa z początku XV w. dotyczącego następstwa tronu po władcy Aragonu, Marcinie I i zawierającego uzasadnienie prawa do Korony regenta Kastylii, Fernanda. W studium pt. *Erunt tres aut quattuor in carne una* Stephan Buchholz porusza zagadnienie podejmowanych w czasach nowożytnych dysput i sporów doktrynalnych wokół poligamii, zwłaszcza wśród przedstawicieli Reformacji, a w XVII i XVIII w. wśród myślicieli z kręgu filozofii prawa natury. Arend H. Huussen Jr. zajmuje się polityczno-prawnymi aspektami ustawodawstwa małżeńskiego i rodzinnego w Niderlandach XVI-XIX w. Rozprawa Ernsta Holthöfera *Fortschritte in der Erbrechtsgesetzgebung seit der französischen Revolution* daje szeroki przegląd ustawodawstwa spadkowego głównych europejskich kręgów prawnych i jego tendencji rozwojowych zwłaszcza w dziedzinie spadkobrania niepodzielnego i dziedziczenia małżonków. W pracy *Autorité domestique et parties politiques, de Napoléon à de Gaulle* Bernard Schnapper prezentuje stanowiska ugrupowań politycznych i opinii publicznej w odniesieniu do patriarchalnej koncepcji władzy domowej w Kodeksie Napoleona. Treścią rozprawy Alfreda Dufoura *Mariage civil et Restauration* są implikacje polityczno-prawne wprowadzenia w Genewie już w dobie Restauracji (1816-1824) instytucji obowiązkowych małżeństw cywilnych. Pierre Legendre w artykule *Instituer la Reproduction* na przykładach znaczenia spraw ciągłości genetycznej, reguł reprodukcji ludzkiej i zachowania gatunku w historii instytucji rodziny wskazuje na możliwości stosowania nowych technik badawczych w historii prawa.

Na końcu tomu zamieszczono 4 drobniejsze prace: D. Klippela uwagi o związkach historii prawa i historii społecznej w badaniach nad dziejami rodziny, R. Schrödera — szkic o zaniku tradycyjnych funkcji burżuazyjnego prawa spadkowego w dobie powszechnej industrializacji, A. S. Gonzalesa — o prawnej problematyce funkcji charytatywnych rodziny w realiach *ancien régime*ów, oraz Elisabeth Koch — kilka spostrzeżeń o socjo- i psychogenezie uczuć rodzinnych.

KATARZYNA SÓJKA-ZIELIŃSKA (Warszawa)